

ProSus

Bærekraft som grunnlag for samhandling og utvikling

Utformingen av en nasjonal handlingsplan i lys av Agenda 21

Av

Morten Nordskog, ProSus/SUM

Konferanse om bærekraftig utvikling, 20 februar 2003

Statssekretærutvalget for Nasjonal Agenda 21

ProSus

Om ProSus

- ❑ Strategisk universitetsprogram på Senter for utvikling og miljø (UiO) opprettet av Norges Forskningsråd (MU)
- ❑ Dokumenterer og evaluerer Norges oppfølging av avtaleverket fra Riokonferansen 1992 (Agenda 21) og retningslinjer fra UNCSD
- ❑ Driver forskning for å avdekke hindringer og synliggjøre muligheter for bedre realisering av bærekraftig utvikling
- ❑ Informasjon for å spre kunnskap og skape debatt om mer effektive styringsformer for bærekraftig utvikling

ProSus

Bærekraftig utvikling

- ❑ *"...en utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov..."(VKMU 1987)*
- ❑ Definisjonen omhandler mennesker og menneskelige behov, ikke miljø isolert
- ❑ Omhandler en utvikling som skal dekke grunnleggende behov (spesielt verdens fattige) og må forstås i forhold til to dimensjoner:

Fordelingsperspektiv – hvordan ressurser fordeles mellom rike og fattige – nord og sør

Generasjonsperspektiv – hvordan ressurser fordeles mellom generasjoner - dagens og morgendagens

- ❑ Grunnleggende erkjennelse av at dagens systemer for produksjon og sosiale organisering ikke fører oss i bærekraftig retning; mennesker får ikke dekket sine behov og naturen utarmes. Idéen om BU synliggjør behovet for endring

Internasjonale forpliktelser; en kumulativ prosess

- ❑ Brundtlandrapporten (1987): Grunnlaget for strategi og handling: "Towards Common Action: Proposals for Institutional and Legal Change".
- ❑ UNCED (1992): Agenda 21 – "Handlingsplanen for det 21. århundre" – med eget kapittel om "Beslutningsprosedyrer for bærekraftig utvikling"
- ❑ FNs kommisjon for bærekraftig utvikling (1993): Vedtatte "Retningslinjer for implementering av Agenda 21"
- ❑ Rio + 5 (1997): Hovedfokus på evaluering og implementering – med enda en ny forpliktelse til å lage nasjonale strategier og handlingsplaner innen 2002
- ❑ Nordisk ministerråd (2000): Nordisk strategi for bærekraftig utvikling og en egen handlingsplan på miljøområdet
- ❑ Toppmøtet i Johannesburg (2002): Iverksetting av nasjonale strategier for bærekraftig utvikling innen 2005

ProSus

I Norge har vi lenge hatt dette som mål....

”... Både for bistandsarbeidet **og for hvert lands egen politikk** representerer Agenda 21 et viktig grunnlag for bedre integrering av miljø og utvikling... Det synes nokså klart at oppfølgingen i de enkelte land og internasjonalt vil stille store krav til institusjonelle løsninger.

Viktigheten av en aktiv og målbevisst oppfølging i hvert enkelt land kan ikke sterkt nok understrekes.

Det er en forutsetning at alle land utarbeider nasjonale handlingsplaner med utgangspunkt i Agenda 21”

Om Agenda 21 i St.t. meld. nr 13 (1992-93)
Kapittel 3. Hovedresultater fra Rio: norske vurderinger

...og er nå forankret i Regjeringens politiske program

Fra Semerklæringen:

”...Samarbeidsregjeringen vil føre en offensiv miljø- og ressurspolitikk basert på målet om en bærekraftig utvikling. **Føre-var-prinsippet**, prinsippet om at **forurensere skal betale** og **naturens tålegrense** legges til grunn for den praktiske politikken som skal føres. Det miljøpolitiske perspektivet må være **sektorovergripende**. Her vil **Nasjonal Agenda 21** være et viktig redskap”.

Men hvordan skal dette redskapet se ut? Hvem skal delta i utformingen av det? Hva skal det inneholde?

AGENDA 21: A Blueprint for Action

- ❑ Bygger på Brundtlandkommisjonens anbefalinger og er FNs handlingsplan for hvordan nå målet om bærekraftig utvikling
- ❑ Understreker behovet for nasjonale strategier og handlingsplaner for bærekraftig utvikling
- ❑ Består av 40 kapitler, fordelt på fire seksjoner
 1. Sosiale/økonomiske dimensjoner
 2. Vern/forvaltning av naturressurser
 3. Styrking av sentrale aktører (NGOer, kommuner, næringsliv, forskning m.fl.)
 4. Implementering (gjennomføring); nasjonalt og internasjonalt
- ❑ Hvert kapittel definerer målsettinger; identifiserer nødvendige tiltak; og synliggjør verktøy for implementering

Agenda 21 om nasjonale handlingsplaner

- ❑ Utgangspunktet må være en **konstatering av eksisterende status** vis à vis de ”eksterne” normer for bærekraftig utvikling
- ❑ En handlingsplan må **koordineres med, og bygge på, eksisterende planer** og strategier. Agenda 21 fremhever at *i prinsippet* bør en slik plan gis forrang overfor andre styringsdokumenter med hensyn til mål og prioriteringer
- ❑ Planen, og ansvaret for gjennomføring av den, må **forankres på et høyt politisk nivå** – og i tillegg inngå som en integrert del av sektorpolitikken
- ❑ Planen må både utarbeides og gjennomføres i nært samarbeid med representanter for **berørte interesser og relevante organisasjoner**
- ❑ Planen bør inneholde **operasjonaliserbare mål**, med klare tidsfrister, og et indikatorsett som muliggjør resultatoppfølging
- ❑ Planen må forankres administrativt, budsjettmessig og ha et system for evaluering, **revisjon og rapportering**

ProSus

Dette er selvsagt en krevende oppgave!

Men det finnes allerede solid kompetanse:

- ❑ **Stortingsmeldinger**, nr. **46** (1988/89) og nr. **58** (1996/97)
- ❑ **Resultat og dokumentasjonssystemet**
- ❑ **Sektorvise miljøhandlingsplaner**
- ❑ **Efaring fra Lokal Agenda 21 arbeidet:**
 - prosjekt **bærekraftige lokalsamfunn**
 - utarbeiding av **evalueringskriterier for BU**
- ❑ *Statlige myndigheter/Regjeringen kan drøfte behovet for et felles grunnlag for alle statlige sektorer i arbeidet for bærekraftig utvikling. Dette kan for eksempel gjøres ved å **videreutvikle St. meld nr. 58 (1996-97)** "Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling" til en "Nasjonal Agenda 21" i samarbeid med hovedaktører i samfunnslivet (Okt. 1999).*

The screenshot shows a web browser window with the address bar containing the URL: `\\md\horsk\publ\rapporter\022005-990022\index-dok000-b-n-a.html#1%20Sammenndrag`. The browser's address bar also shows "Odin", "Regjeringen", "Departementene", "Aker", "Søk", and "Veiviser". The page content includes a navigation bar with "Nynorsk", "Normalvisning", and "Utkriftvisning". The main heading is "Rapport" followed by "Bærekraftig utvikling verdimeslige utfordringer og problemstillinger". Below this is a sub-heading: "Innspill til hvordan bærekraftig utvikling kan settes på dagsorden i Norge med utgangspunkt i arbeidet med lokal Agenda 21". The "Innhold" section lists the following items:

- 1 Sammenndrag
- 2 Målet med rapporten
- 3 Bærekraftig utvikling en felles utfordring
 - 3.1 Et mulig hovedbilde
 - 3.2 En ny balanse mellom økonomiske, sosiale og økologiske utfordringer
 - 3.3 Bærekraftig utvikling som en utfordring for mange nivåer
 - 3.4 Verdier, faktagrunnlag/teori og praktisk handling
- 4 Noen sentrale tema i dialogen om bærekraftig utvikling
 - 4.1 Økonomisk styring, verdier og kretsløpssamfunnet
 - 4.2 Forbrukermønster og de personlige verdivalg
 - 4.3 Transport og energi
 - 4.4 Lokalsamfunn, identitet og demokrati
 - 4.5 Forskning, utvikling og utdanning
- 5 Strategier for å skape nye perspektiv og løsningsretninger
 - 5.1 Fra dilemmaer til ny forståelse som grunnlag for nye løsninger
 - 5.2 Bruk av dialog som arbeidsform
 - 5.3 Reelt politisk innhold og prosess gir endring
 - 5.4 En nasjonal Agenda 21

ProSus

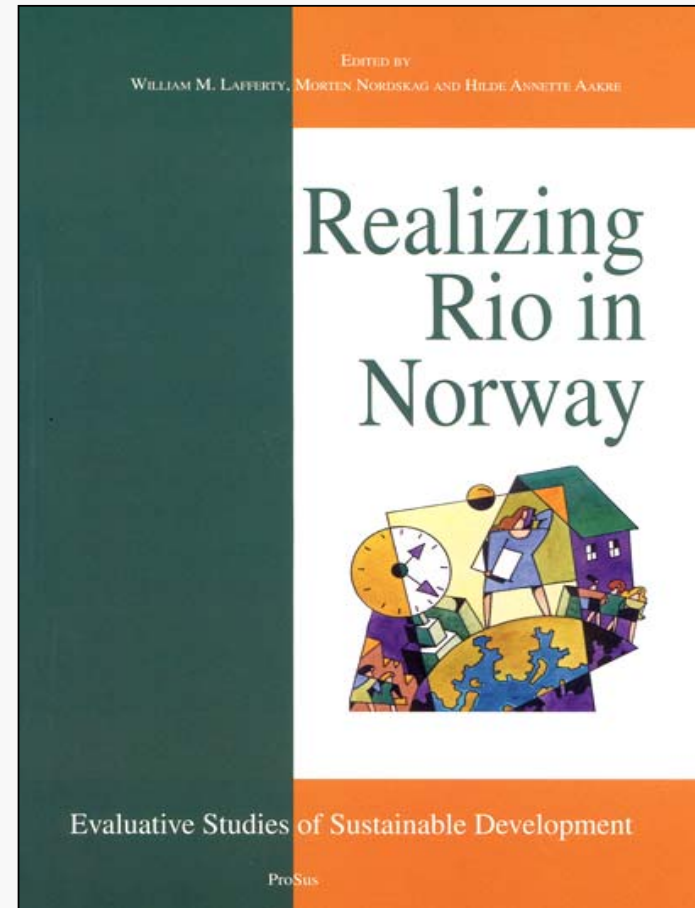
Som sagt; det er en krevende oppgave

...i tillegg har ProSus innledet en første fase – evaluering av eksisterende status vis à vis UNCED:

Realizing Rio in Norway

Rapporten følges opp av en nettbasert kartlegging og vurdering av Norges arbeid med de sosiale, økonomiske og politiske sider av Agenda 21:

ProSusGuide til Agenda 21 i Norge

ProSus Guide til Agenda 21 i Norge

Som et [strategisk forskningsprogram](#) har ProSus til hensikt å produsere kunnskap som bidrar til en bedre realisering av bærekraftig utvikling. Dette gjøres via tre integrerte oppgaver: evaluering av nåværende forhold, forskning om en mer effektiv implementering, og formidling av resultatene til både bestemte målgrupper og samfunnet forøvrig.

Rammen for ProSus' virksomhet er en målrettet forskningspolitikk innenfor de etablerte demokratiske styringsprosesser. Utgangspunktet er et nasjonalt ansvar for oppfølging av internasjonale avtaler og konvensjoner, der overvåking, kvalitetssikring og formidling av praktiske lærdommer er sentrale deler av en målrettet rasjonell styring. ProSus' mandat har opphav i Utdannings- og forskningsdepartementets ansvar for den vitenskapelige oppfølgingen av konvensjonene og avtalene fra FN-konferansen om miljø og utvikling (UNCED), populært kjent som Rio-toppmøtet i 1992. Mandatet er utformet og virksomheten finansiert av Norges forskningsråd, Området for miljø og utvikling. Fra og med 2000 ble ProSus flyttet til Universitetet i Oslo, med status som "Strategisk universitetsprogram" tilknyttet [Senter for utvikling og miljø](#) (SUM).

I 1997 ga ProSus ut rapporten [Rio + 5 - Norges oppfølging av FN-konferansen om miljø og utvikling](#) (Tano Aschehoug). Rapporten inneholder en grundig redegjørelse for ProSus' forståelse for "bærekraftig utvikling", og gir en dokumentert oversikt over UNCED-prosessen fram til 1997. Formen på denne rapporten var en serie med oversiktskapitler på norsk, med

En Guide som tar for seg Norges arbeid med Agenda 21

Slik at den "bærekraftige turist" kan lese om:

Intensjonene og målsettingene i hvert kapittel fra Agenda 21

Norske tiltak som vi har identifisert og en vurdering av tiltakene mot målene

Gode norske eksempler på oppfølging

Og en egen boks med internasjonal inspirasjon

Guiden vil bli tilgjengelig fra 1. mars 2003, følg med på:
www.prosus.uio.no